

Notitie thuiszitters en thuisonderwijs

R.C. Abrahams, Vicevoorzitter AJN Jeugdartsen Nederland

T.b.v. het rondetafelgesprek met de vaste Kamercommissie OCW d.d. 23 mei 2024

Introductie

Vroeger was ik een leerling die moeite had met hele dagen op school zitten. Dit was voor mij een motivatie om jeugdarts te worden. Ik werk als jeugdarts op scholen, in de spreekkamer en ga op huisbezoek. Daar luister ik naar veel kinderen, jongeren, ouders en docenten. Ook doe ik wetenschappelijk onderzoek naar aanhoudende lichamelijke klachten, stress en schoolverzuim. Daarnaast ben ik vicevoorzitter van de AJN Jeugdartsen Nederland, de landelijke jeugdartsenvereniging. Mijn belangrijkste speerpunt is onderwijsdeelname voor kinderen en jongeren. Ik ben van mening dat er veel mogelijk is, zeker als we met zijn allen flexibeler zijn en kijken naar wat **wel** mogelijk is. Als iedereen passend kan deelnemen aan onderwijs hebben we in de toekomst geen thuiszitters meer.

Diverse groep

Vandaag gaat het over thuiszitters en thuisonderwijs, dit betreft een diverse groep, ik zal het hier over een deel van ze hebben. De (deels)thuiszitters in verband met niet passend onderwijs. Er zijn kinderen en jongeren die zich kunnen en willen ontwikkelen, maar die nu niet deelnemen aan onderwijs. Deze kinderen, jongeren en hun ouders hebben wel de wens (gehad) om deel te nemen aan het onderwijs. Men noemt ze thuiszitters en een deel heeft (noodgedwongen) vrijstelling (artikel 5 onder a Leerplichtwet) aangevraagd. Het is van belang dat we voor alle kinderen en jongeren die nu niet kunnen deelnemen zo snel mogelijk een oplossing zoeken. Daar wordt veel over geschreven en gesproken. Hier vraag ik tevens aandacht voor een andere groep: De nog niet thuiszitters. De komende tekst is van toepassing op (deels)thuiszitters en de nog niet thuiszitters

De nog niet thuiszitters zijn potentiële thuiszitters

Een leerling

Het is van belang om in vroeg stadium naar de leerlingen en hun ouders te luisteren. Er zijn scholen waar dit in de praktijk wordt gebracht. Bijvoorbeeld een middelbare school waar na vier keer ziekmelding in twaalf weken de mentor in gesprek gaat met de leerling en ouder(s). Als leerling, ouder(s) en school samen eruit komen is dat mooi. Soms is dat niet genoeg. Dan kan contact opgenomen worden met de jeugdgezondheidszorg.

Bijvoorbeeld: Er komt bij mij als jeugdarts een leerling die steeds halverwege de dag hoofdpijn krijgt. De huisarts heeft geen medische problemen gevonden. Dan kijk ik samen met deze leerling en ouder(s) hoe deelnemen aan onderwijs wel lukt. Soms is dat dan (tijdelijk) een paar uur korter naar school. Dit is uiteraard ook in overleg met de school. Als wij deze leerling zouden blijven verplichten hele dagen te gaan kan het zijn dat de hoofdpijn toeneemt. Waardoor leren steeds minder goed gaat, stress toeslaat, er slaapproblemen komen, concentratieproblemen en vervolgens meer lichamelijke en psychische klachten. Met als gevolg thuiszitten.

Een school

Ook kom ik dingen tegen die bij meer leerlingen tegelijk spelen binnen een school.

Bijvoorbeeld: Stress, buikpijn, misselijkheid en niet meer school toe gaan, doordat het overzicht over huiswerk en toetsen zwaar valt. Als ik dan doorvraag blijken er soms meerdere digitale systemen in gebruik te zijn en niet alle docenten gebruiken deze systemen op dezelfde wijze. Dan kan er in overleg met de school gekeken worden hoe dat anders in te richten.

In de wijk en landelijk

Tevens zijn er zijn dingen die in de wijk en landelijk opvallen.

Bijvoorbeeld: Er is meer variatie in het onderwijslandschap en sommige leerlingen voelen zich meer thuis in het ene systeem en andere in het andere. Zo heeft een van de scholen waar ik werk kleine verticale stamgroepen, in plaats van grote klassen waarin iedereen even oud is. Ook wordt het onderwijs aangeboden vanuit wat leerlingen zelf willen ontdekken, in plaats van met zijn allen tegelijk dezelfde les krijgen. Tevens kom ik de laatste tijd vaker divers aanbod van systemen tegen binnen een school, zodat meer leerlingen niet van school hoeven te wisselen als een onderwijsvorm niet past. Als leerlingen binnen redelijke reisafstand op een school terecht kunnen waar een systeem is dat bij ze past, zullen zij minder snel uitvallen.

Variatie in mensen

Tenslotte valt op dat ik steeds vaker kinderen en jongeren tegenkom die aangeven dat ze de volle klassen en scholen als te veel ervaren en dat dit lichamelijke en psychische klachten geeft. Nog te vaak wordt dan de verklaring gezocht bij deze jeugdigen, want normaal zou zijn dat je makkelijk dagelijks de hele dag in de klas kan zitten. Mede hierdoor loopt de vraag naar speciale scholen en de druk op de jeugd geestelijke gezondheidszorg toe. Maar binnen 'normaal' zit variatie: de een kan tegen een drukke 'gezellige' omgeving, de andere heeft meer behoefte aan rust en structuur. De een heeft behoefte aan de lesstof in kleine brokjes met veel herhaling, de ander leert juist door snel totaaloverzicht te hebben van de lesstof en verpietert bij te veel herhaling. Het is vooral van belang dat leerlingen zich gezien en gehoord voelen.

Het lijken misschien simpele voorbeelden. Maar het komt regelmatig voor dat ik kinderen, jongeren of ouders spreek die zich niet gehoord voelden en die aangeven dat het klein begon en er toentertijd geen aanpassingen mogelijk waren. Met als gevolg thuiszitten.

De jeugdarts met bijbehorende jeugdgezondheidszorgteam en wijkteam wordt niet op alle scholen in Nederland preventief of vroeg ingezet bij vragen over onderwijsdeelname. Regelmatig komt een leerling pas bij ons aan als deze al is vastgelopen, thuiszitter is of er een vrijstelling wordt aangevraagd. Dat is een gemiste kans.

Flexibeler zijn in oplossingen

Er zijn jeugdigen zonder onderwijs, die kunnen en willen leren. Ze hebben voor onderwijsdeelname een veilige passende omgeving nodig om te ontwikkelen.

- Laat kinderen, jongeren, ouders, scholen en professionals werkzaam binnen de scholen samenwerken aan hoe onderwijs passend kan voor zo veel mogelijk kinderen en jongeren.
- Zorg dat kinderen en jongeren zich altijd gezien en gehoord voelen, betrek de ouders en ondersteun docenten en scholen.
- Zet in op het beste onderwijs voor alle kinderen en jongeren op alle scholen.
- Zorg voor landelijke dekking van voldoende variatie in aanbod (vorm, plaats, tijd).
- Vergeet niet dat het over onderwijsdeelname gaat, niet voor iedereen is hele dagen binnen een schoolgebouw zitten wenselijk.
- Investeer in preventie en in laagdrempelige ziekteverzuimbegeleiding door de jeugdgezondheidszorg en wijkteams.

Er is veel mogelijk, zeker als we flexibeler zijn en met zijn allen kijken naar wat **wel** mogelijk is. We moeten denken in mogelijkheden wat betreft onderwijs en de onderwijsomgeving, zodat minder leerlingen buiten de boot vallen. Als iedereen passend kan deelnemen aan onderwijs hebben we in de toekomst geen thuiszitters meer.